

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת האזינו

קבורה בארץ ישראל

בשירת האזינו משה רבנו מזהיר את ישראל שחטאיהם יביאו עליהם סבל רב, ואף יגרמו להם לגלות מארצם ולחיות תחת עול הגויים, אך השירה מסתיימת בפסוק של גאולה ונחמה באדמת ישראל:

"הֲרִינֵנו גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דָם עֲבָדְנוּ יְקוּם וְנִקְּם יִשִּׁיב לְצַרְנוֹ וְיִכְפֹּר אֶדְמַתוֹ עִמּוֹ" (דברים לב, מג).

מה פשר הביטוי "יִכְפֹּר אֶדְמַתוֹ עִמּוֹ"?

רש"י מפרש שהקב"ה יפייס את עמו בגאולתם ויפייס את ארצו בחזרת בניה לאדמתם. ישנו קשר הדוק בין עם ישראל לארץ ישראל, ורק בחיבורם יחד תתאפשר הגאולה.

התורה תמימה מביא פירוש נוסף בשם התלמוד הירושלמי, ולפיו הקבורה בארץ ישראל מכפרת על הבנים שעזבו אותה בחייהם אך דאגו שגופם ישוב אליה לאחר מותם:

"וכפר אדמתו עמו – רבי בר קריא ורבי אליעזר ראו ארונות שבאו מחוץ לארץ להקבר, אמר ליה רבי לרבי אליעזר מה הועילו אלו? קורא אני עליהם 'ונחלתי שמתם לתועבה בחייכם ותבאו ותטמאו את ארצי במיתתכם' (ירמיה ב). אמר ליה כיון שמגיעין לארץ ישראל הן נוטלין גוש עפר ומניחין על ארון, דכתיב וכפר אדמתו עמו" (ירושלמי כלאים פ"ט ה"ה).

רבי בר קריא התרעם על המתים שבאו להיקבר בארץ: בשעה שהיו טהורים הם גרו בחוץ לארץ, ועכשיו כשהם טמאים הם באים להיקבר בארץ ולהוסיף בה טומאה, שהרי ידוע שעל פי ההלכה המת הוא אבי אבות הטומאה. ענה לו רבי אליעזר שפסוקנו מלמד שהקבורה באדמת ארץ ישראל מכפרת על היהודי שנקבר בה אף אם חי כל חייו מחוצה לה, שנאמר "יִכְפֹּר אֶדְמַתוֹ עִמּוֹ".

ברמב"ם יש הד לשתי הדעות המובאות כאן:

"אמרו חכמים כל השוכן בארץ ישראל עונותיו מחולין, שנאמר 'ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון' (ישעיהו לג, כד), אפילו הלך בה ארבע אמות זוכה לחיי העולם הבא. וכן הקבור בה נתכפר לו, וכאילו המקום שהוא בו מזבח כפרה, שנאמר 'וכפר אדמתו עמו' (דברים לג, מג). ובפורענות הוא אומר 'על אדמה טמאה תמות' (עמוס ז, ז). ואינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו אחר מותו, ואף על פי כן גדולי החכמים היו מוליכים מתיהם לשם, צא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הצדיק" (הלכות מלכים ה, יא).

אומנם יעקב אבינו ויוסף הצדיק לא זכו לחיות כל ימיהם בארץ ישראל וסיימו את חייהם במצרים, אך בבקשתם להיקבר בארץ הורו לכל הדורות שגם מי שחי בכבוד רב מחוץ למולדתו של העם היהודי צריך להישאר נאמן לארצו. נאמנות זו שוזרת בתוכה ציווי לדורות הבאים לעלות לארץ ולחיות בה, כי "אינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו אחרי מותו".

אשרינו שזכינו אנו, בני בניהם של יעקב ויוסף, לשכון בארצנו – ויהי רצון שיתקיים בנו שכל השוכן בארץ ישראל עונותיו מחולין.

כמה חשובות מילים אלו בזמננו, כשיש המקללים ומבזים את אחינו החיים בארץ ולצערנו אינם מקיימים עדיין את כל מצוות התורה. בל נשכח את זכויותיהן הרבות – שהם בממונם ובגופם מאפשרים לנו לחיות כאן, וכל עונותיהם מחולין.

שאל דוד בוצ'קו